

Satversmes tiesa

Preses relīze

Lieta Nr. 2020-19-0103

12.02.2021.

Izbeidz tiesvedību par normām, kas noteica minimālās invaliditātes pensijas apmēru; apstrīdētais regulējums ir grozīts un mainījies pēc būtības

Satversmes tiesa 2021. gada 10. februārī pieņēmusi lēmumu par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020 19 0103 “Par likuma „Par valsts pensijām” 16. panta pirmās daļas 2. punkta un otrās daļas, kā arī Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1605 „Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.2. un 2.3. apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam un 109. pantam”.

APSTRĪDĒTĀS NORMAS

Likuma “Par valsts pensijām” 16. panta pirmās daļas 2. punkts (redakcijā, kas ir spēkā no 2021. gada 1. janvāra) noteic, ka invaliditātes pensiju III grupas invaliditātes gadījumā piešķir invaliditātes pensijas aprēķina bāzes līmeni, kas ir 136 *euro*, bet personām ar invaliditāti kopš bērnības – 163 *euro* (turpmāk – invaliditātes pensijas aprēķina bāze).

Likuma „Par valsts pensijām” 16. panta otrā daļa (redakcijā, kas ir spēkā no 2021. gada 1. janvāra) noteic, ka I un II grupas invaliditātes gadījumos pensijas apmērs nedrīkst būt mazāks par attiecīgo invaliditātes pensijas aprēķina bāzi, proti, 136 *euro* vai 163 *euro*, kurai piemērots šāds koeficients: I grupas invaliditātes gadījumā – 1,6; II grupas invaliditātes gadījumā – 1,4.

Izskatāmā lieta tika ierosināta par likuma “Par valsts pensijām” pirmās daļas 2. punktu un otro daļu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2020. gada 31. decembrim. Likuma “Par valsts pensijām” 16. panta pirmās daļas 2. punkts noteica, ka invaliditātes pensiju III grupas invaliditātes gadījumā piešķir valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta līmeni. Likuma “Par valsts pensijām” 16. panta otrā daļa noteica, ka I un II grupas invaliditātes pensijas apmērs nedrīkst būt mazāks par valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, kuram piemērots šāds koeficients:

I grupas invaliditātes gadījumā – 1,6;

II grupas invaliditātes gadījumā — 1,4.

No 2021. gada 1. janvāra spēku zaudējuši Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumi Nr. 1605 „Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” (turpmāk – Noteikumi Nr. 1605).

Izskatāmā lieta tika ierosināta par Noteikumu Nr. 1605 2.2. un 2.3. apakšpunkta, kas bija spēkā līdz 2020. gada 31. decembrim normām, atbilstību Satversmei. Minētās tiesību normas noteica, ka valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmērs personām ar invaliditāti ir 80 *euro* mēnesī, bet personām ar invaliditāti kopš bērnības – 122,69 *euro* mēnesī.

AUGSTĀKA JURIDISKA SPĒKA NORMAS

- Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pants: “Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”
- Satversmes 91. panta otrais teikums: “Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.”
- Satversmes 109. pants: “Ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.”

LIETAS FAKTI

Lieta ierosināta pēc tiesībsarga pieteikuma. Tiesībsargs uzskata, ka minimālās invaliditātes pensijas apmērs nav pietiekams personu ar invaliditāti pamatvajadzību apmierināšanai. Tādējādi apstrīdētās normas neatbilstot cilvēka cieņas un sociāli atbildīgas valsts principiem. Turklāt ar apstrīdētajām normām pret minimālas invaliditātes pensijas saņēmējiem tiek pieļauta diskriminācija uz invaliditātes un sociālā stāvokļa pamata.

Nosakot minimālās invaliditātes pensijas apmēru, esot ņemtas vērā vienīgi valsts budžeta iespējas, nevis personu objektīvas sociālekonomiskās vajadzības. Minimālās invaliditātes pensijas apmērs, kas noteikts, ņemot vērā valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta apmēru un invaliditātes grupai atbilstošo koeficientu, netiekot un nekad neesot balstīts uz konkrētiem aprēķiniem vai noteiktiem indikatoriem. Turklāt šīs pensijas minimālais apmērs netiekot pietiekami periodiski pārskatīti.

TIESAS SECINĀJUMI UN LĒMUMS

Satversmes tiesa konstatēja, ka minimālās invaliditātes pensijas apmērs, kas noteikts ar šobrīd spēkā esošajām tiesību normām, salīdzinājumā ar to apmēru, kāds bija noteikts ar apstrīdētajām normām, ir būtiski palielināts. Tāpat ar grozījumiem likumā "Par valsts pensijām" likumdevējs mainījis kārtību, kādā aprēķināma minimālā invaliditātes pensija. Proti, no 2021. gada 1. janvāra tās apmērs vairs netiek saistīts ar valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu. Likumā noteikts minimālās invaliditātes pensijas bāzes līmenis kā konkrēta summa, kas aprēķināta, balstoties uz relatīvo metodi. Turklāt no 2021. gada 1. janvāra ir paredzēta periodiska minimālās invaliditātes pensijas apmēra pārskatīšana. Satversmes tiesa arī konstatēja, ka no 2021. gada 1. janvāra spēku zaudējuši Noteikumi Nr. 1605, tostarp 2.2. un 2.3. apakšpunkts.

Ņemot vērā minēto, Satversmes tiesa secināja, ka no 2021. gada 1. janvāra spēku ir zaudējušas gan apstrīdētās likuma "Par valsts pensijām" normas, gan apstrīdētās Noteikumu Nr. 1605 normas. Likumdevējs ir pēc būtības mainījis apstrīdēto normu saturu. Tāpat Satversmes tiesa secināja, ka izskatāmajā lietā nav apstākļu, kas prasītu tiesvedību turpināt. Tādēļ saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktu tiesvedība lietā Nr. 2020 19 0103 ir izbeidzama.

Satversmes tiesa nolēma:

izbeigt tiesvedību lietā Nr. 2020 19 0103 "Par likuma „Par valsts pensijām” 16. panta pirmās daļas 2. punkta un otrās daļas, kā arī Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1605 „Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību” 2.2. un 2.3. apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 91. panta otrajam teikumam un 109. pantam”.

Lēmums nav pārsūdzams.

Lēmuma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājaslapā:
https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2020/03/2020_19_0103_Lemums_par_tiesvedibas_izbeigsanu.pdf

Relīze sagatavota, lai informētu sabiedrību par Satversmes tiesas darbu. Detalizētāka informācija par Satversmes tiesas aktualitātēm, ierosinātajām un izskatītajām lietām pieejama Satversmes tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv. Aicinām sekot līdzi informācijai arī tiesas *Twitter* kontā [@Satv_tiesa](https://twitter.com/Satv_tiesa) un tiesas *Youtube* [kanālā](#).

Zanda Meinarte

Satversmes tiesas

Sabiedrisko attiecību speciāliste

Zanda.Meinarte@satv.tiesa.gov.lv

67830759, 26393803

Video par Satversmes tiesu [šeit](#).

